
Zkušenosti ze světa

Školský systém v Austrálii

Romana Svoboda, Jiří Zounek

Většina z nás zná Austrálii pouze z hodin zeměpisu nebo z cestopisných pořadů v televizi. Obecně je známo, že Australské společenství (The Commonwealth of Australia) vyplňuje australský kontinent a patří k němu ještě ostrov Tasmánie a řada dalších ostrůvků. Austrálii tvoří šest spolkových států a dvě teritoria. Hlavním městem je Canberra. Tato fakta o Austrálii jsou u nás všeobecně známá. Jakmile se však začneme zajímat o konkrétnější problém, zjišťujeme, že podrobnějších informací o Austrálii je relativně málo. Jednou takovou oblastí, o které máme málo informací, je australské školství.

Chtěli bychom svým článkem alespoň částečně doplnit informace o Austrálii a seznámit čtenáře se školským systémem v této zemi. Vycházíme ze školského systému ve státě Jižní Austrálie (South Australia), konkrétněji ve městě Adelaide. V ostatních státech a městech Austrálie se školství liší pouze nepatrně, a proto můžeme školství v Jižní Austrálii použít jako určitý model.

Mateřské školy (pre-school, kindergarten) mohou navštěvovat děti od čtyř do šesti let, docházka však není povinná. Mateřské školy existují státní i soukromé jak v institucionální podobě, tak i v podobě „domácích“ mateřských škol. Takovou školku si může otevřít pouze osoba, která má absolvovaný zdravotnický kurz (childcare) a pedagogické minimum. Domácí mateřské školky zakládají především ženy ve svých domech, kde se starají o několik dětí. Délka pobytu dítěte ve školce závisí na potřebě matky dítěte.

Základní školy (primary school) jsou v Austrálii státní i soukromé. Soukromé školy zřizují výhradně církve, ale i ty dotuje částečně stát.

Děti začínají chodit do školy v šesti letech a základní škola trvá sedm let. Ve státních i soukromých školách se začátkem školního roku platí jednorázový poplatek asi 100 AUD (australských dolarů). Tyto peníze se používají na obnovu a údržbu zařízení a vybavení školy. Na soukromých školách platí

žáci školné, jehož výše se pohybuje od 900 AUD do 2000 AUD. Školní rok začíná 1. února a končí 16. prosince, ale konec roku může být někdy odlišný na státní a soukromé škole. Vyučování začíná denně v 9 hod. a končí v 15.30 hod. Existují však i výjimky, kdy vyučování začíná dříve. Pokud škola nemá klimatizaci a teplota přesáhne 35°C, vyučování v tento den odpadá.

Vyučovací předměty se na jednotlivých základních školách liší, ale každá škola musí mít ve svém učebním plánu zahrnuty následující předměty: matematika, angličtina, přírodověda, tělesná výchova. V některých školách je základním předmětem i zdravotní výchova. Nabídka dalších předmětů je plně v kompetenci příslušné školy. Forma hodnocení žáků během školního roku je na jednotlivých školách různá a dokonce se odlišují v hodnocení i učitelé jedné školy. Hodnocení může mít formu písmen (např. A až F) nebo slovní formu (např. „excellent“, „very good“ atd.). Daleko důležitější je hodnocení žáka na konci školního roku, které je již v rámci školy normalizované. Závěrečné hodnocení lze rozdělit na dvě části:

1. hodnocení slovy — např. „nadprůměr“, „průměr“, „podprůměr“
2. písemné hodnocení žáka učitelem.

Také v závěrečném hodnocení žáků se objevují rozdíly mezi jednotlivými školami.

Některé základní školy v Austrálii jsou zajímavé tím, že jejich žáci musí chodit do školy ve školních uniformách.

Po ukončení základní školy musí děti absolvovat střední školu.

Střední školy (secondary school), podobně jako základní školy, existují jak státní, tak i soukromé (soukromé střední školy jsou opět pouze církevní). Dále si mohou Australané vybrat školu chlapeckou nebo dívčí. Na středních školách, zvláště pak na soukromých, je povinností studentů chodit do školy ve školních uniformách.

Před vlastním začátkem studia na střední škole musí student absolvovat testovou zkoušku, která nemá vliv na jeho přijetí, ale slouží ke zjištění vědomostní úrovně budoucího studenta. Učitelé podle výsledků zkoušky rozdělí studenty do tříd. Na středních školách tedy existují třídy nadaných, průměrných a méně nadaných studentů (pojmenování tříd je uvedeno pro lepší názornost — pozn. autorů). V těchto třídách se liší styl výuky, ale třídy jsou přístupné a jakmile učitelé zjistí u studenta významný pokrok ve studiu, student přechází do „náročnější“ třídy a naopak.

Střední škola je pětiletá, ale je možné ji ukončit již ve čtvrtém ročníku. Poplatky, které se platí na střední škole, odpovídají zhruba poplatkům na základní škole.

V prvním a druhém ročníku stanovuje rozvrh hodin škola. Od třetího ročníku jsou povinné pouze matematika, angličtina a přírodověda. Ostatní předměty si studenti volí podle zásad, které odpovídají přibližně našemu systému kreditů na vysokých školách a podle toho, čím se chtějí zabývat po ukončení střední školy. V posledním ročníku zůstává jako povinný předmět pouze angličtina, na soukromých školách ještě náboženství. Další předměty jsou povinné volitelné. Součástí výuky v posledních dvou ročnících je praxe. Studenti si zažádají o práci stejným způsobem, jakoby skutečně žádali o zaměstnání, přičemž se zpravidla orientují na obory, ve kterých by chtěli později pracovat, nebo je v budoucnu studovat.

Střední škola je zakončena státní nebo školní závěrečnou zkouškou. Státní závěrečnou zkoušku (PES — publically examined subject) vypracovává stát a je jednotná pro všechny střední školy. Školní závěrečnou zkoušku (SAS — school assessed subject) si vytváří střední škola sama. Závěrečné zkoušky se skládají ze všech předmětů, které si žák zvolil v pátém ročníku. Hodnocení se skládá z písmene (A–F) a slovní charakteristiky studenta.

Odborná učiliště (TAFE — terciery education) jsou státní nebo soukromé instituce, které nabízejí odborné kurzy. Přístup do kurzů je volný (neskládají se žádné přijímací zkoušky). Cena kurzu a doba jeho trvání je závislá na druhu kurzu. Po úspěšném ukončení kurzu obdrží student diplom o absolvování a může začít pracovat v oboru. Nabídka kurzů je velmi rozmanitá, tématicky se zaměřují na administrativní práce, technické obory, zemědělství, služby, obchod atd.

Univerzity jsou v Austrálii převážně státní, soukromých univerzit je velice málo.

Aby se student mohl ucházet o studium univerzitě, musí mít ukončený pátý ročník střední školy. Podá si přihlášku, v níž si může zažádat až o pět různých kurzů (oborů), které by chtěl na univerzitě studovat. Univerzita zhodnotí známky uchazeče z posledního ročníku studia na střední škole a podle nich mu nabídne dva až tři kurzy odpovídající jeho známkám. Pro přijetí do některého kurzu je nutné úspěšně složit písemné přijímací zkoušky. Ústní přijímací zkoušky jsou pouze u jazykových a uměleckých kurzů. V umělecké oblasti musí uchazeč poslat na univerzitu své portfolio, na jehož základě si univerzita vybere ty nejlepší, kteří jsou poté pozváni k přijímacímu pohovoru. Teprve po tomto pohovoru si univerzitní učitelé vyberou své budoucí studenty.

Školní rok začíná 1. března a končí 25. listopadu. Začátkem školního roku se na univerzitě platí poplatek asi 180 AUD, roční školné je přibližně 2000 AUD. Student může školné platit v průběhu studia, nebo může začít splácet školné, až jeho plat dosáhne určité výše (pak splácí školné v daních).

Délka studia na univerzitě je závislá na studovaném kurzu. V průběhu studia si student smí zažádat o jednoroční přerušení studia. Při víceletém přerušení studia univerzita studentovi negarantuje jeho návrat do té fáze studia, ve které studium přerušil. Každý studijní rok představuje v rámci celého studia ucelenou jednotku, a proto se uzavírá zvlášť. V uměleckých kurzech musí student předložit zkoušejícímu nebo zkušební komisi svou práci z posledního roku. Studentova práce a jeho projev při zkoušce jsou známkovány. Úspěšné uzavření posledního ročníku uměleckého kurzu zároveň znamená jeho absolutorium. Hodnocení na univerzitě je následující:

distinction	=	vyznamenání
credit	=	prospěl(a)
pass level 1	=	prospěl(a) 1
pass level 2	=	prospěl(a) 2
fail	=	propadl(a)

Závěrem je nutné podotknout, že školství v Austrálii se neustále dynamicky vyvíjí a mění v souladu s potřebami společnosti. Některé informace uvedené v našem článku mohou být již nyní, kdy čtete tyto řádky, zastaralé. Jedno je však jisté — podstata školského systému v Austrálii zůstává i nadále stejná.